

РОЗВИТОК МЕТОДОЛОГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ У ТРАНСФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Меркулов Д. М.

аспірант

Національний університет "Одеська політехніка", Україна

Існуюча теоретико-методологічна база антикризового управління, вироблена в умовах зрілої ринкової економіки в процесі її еволюції, потребує розвитку та адаптації до трансформаційних умов переліку. Вітчизняні умови, витоки яких від адміністративно-командного управління економікою, вимагають розробки відповідного їм інструментарію діагностики та попередження кризових ситуацій. Здійснювана реструктуризація підприємств, як показує вітчизняний досвід, зводиться або до фрагментарного перебудови внутрішніх взаємозв'язків в організаціях (введення або усунення відділів, посад), або перетворення в нові організаційно-правові форми, що змінює статус і розмір підприємства, але не суті управління ним. Крім того, частина вітчизняних керівників не має навичок самостійного проведення комплексної діагностики та розробки антикризової стратегії, постановки такої функції на підприємстві, тому що в умовах одержавленої економіки цей вид управлінської діяльності був незатребуваний [1, с. 12 – 161].

Узагальнюючи стан розробленості проблеми антикризового управління У трансформаційній економіці, можна зробити такі висновки:

1. Зарубіжні підходи відображають, і, відповідно, враховують причини кризового стану, характерні для ринкової економіки в умовах раціональної поведінки суб'єктів господарювання, які максимізують доходи. Рекомендовані механізми антикризового управління засновані на іншій емпіричній, нормативно-правовій та макроекономічній базі.

2. Як правило, моделі антикризового управління або зведені до фінансового оздоровлення підприємства, або представлені як загальні теоретичні конструкції, які хоч і пояснюють господарську реальність, але через зайву узагальненість, не можуть бути практичним інструментарієм.

3. У більшості досліджень автори виходять з того, що у всіх галузях діють однорідні підприємства в умовах однієї й тієї ж кон'юнктури ринку, тому дослідження не повною мірою враховують регіональний та галузевий аспекти [2, ч.1, с. 19; ч.2, с. 14-15.]

Пріоритетним завданням теорії антикризового управління, що формується в економіці, що трансформується, є розробка теоретичної та прикладної моделі антикризового управління підприємством, що включає активізацію внутрішніх механізмів управління підприємства та облік макроекономічних та інституційних факторів, що визначають його динаміку.

Методологічною основою антикризового управління підприємством у трансформаційній економіці є поєднання теорії організаційного дарвінізму (з типологізацією можливих криз залежно від стадії життєвого циклу підприємства та необхідністю адаптації до зовнішнього середовища як головною метою антикризового управління); марксистської теорії організації (з акцентом на вирішення соціальних проблем у процесі антикризового управління) та інституційної теорії (що вимагає інституціоналізації соціальної відповідальності бізнесу в процесі антикризового управління). Тому на додаток до

загальноприйнятого підходу діагностування кризової ситуації переважно за показниками фінансового стану підприємства напрямами оцінки кризи є: моніторинг зовнішнього середовища підприємства: оцінка рівня надмірної зайнятості та соціальної напруженості в колективі; відповідність існуючої організаційної структури управління підприємства цілям антикризової стратегії.

Потребують додаткового методологічного обґрунтування можливі причини появи кризової ситуації у розвитку підприємства, які більшість дослідників поділяють на зовнішні та внутрішні. Безперечно, це правильно. Однак, на наш погляд, необхідно також врахувати, що крім загальних причин неплатоспроможності, характерних для всіх підприємств, незалежно від їхньої країнової, галузевої приналежності та форми власності, існують також «історичні» (об'єктивні) причини кризового стану частини українських підприємств: великий розмір державних підприємств (частина яких є містоутворюючими, що збільшує собівартість їх продукції), наявність надлишкової чисельності працівників, обтяжена галузева структура, адміністративний менталітет господарських керівників. Наявність цих причин видозмінює стратегію антикризового управління [3, с. 744-750].

Основними елементами системи антикризового управління підприємств промисловості України, на мою думку, є: постановка функції моніторингу довкілля та оцінки конкурентоспроможності підприємства як основи превентивного антикризового управління; розробка соціально-відповідального механізму вивільнення надмірної зайнятості з підприємств; розробка моделей реорганізації великих державних підприємств та освіти на їх основі мережі малих та середніх фірм, формування організаційної культури та навчання керівників ефективним методам проведення змін.

Список використаних джерел:

1. Дорошук Г. А., Дашенко Н. М. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник. Одеса: СтандартЪ, 2007. 320с.
2. Захарченко В. І., Єрмак С. О. Ключові завдання антикризового управління при проектуванні організаційно-технологічних систем у високотехнологічному виробництві. Економіка: реалії часу, 2022. №2(60). Ч.1 С. 5-2; №3(61). Ч. 2 С. 5-17.
3. Мазур Н., Шапиро В. и др. Управление проектами. Справочное пособие. Москва: Высшая школа, 2001.875с.